

PEDAGOGIKADA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Ravshanova Dilshoda Mengziyoyevna

*Denov nomidagi tadbirkorlik va pedagogika instituti Pedagogika va
psixologiya kafedrasi o'qituvchisi. ravshanova@dtpi.uz*

Annotatsiya: Bugungi kunda mamlakatimizda barcha sohalarga birdek e'tibor qaratilmoqda. Xususan, ta'lim sohasi. Shuning uchun ham pedagogika yosh mutaxassislarini tayyorlashda dasturiy yo'nalish sifatida muhim ahamiyatga ega. Xususan, yoshlarga ta'lim-tarbiya berishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, ularni ta'limga joriy etish ustuvor vazifaga aylandi. Ushbu maqolada muallif pedagogikada pedagogik texnologiyalar va zamonaviy texnologiyalarning rolini batafsil yoritib beradi.

Tayanch so'zlar: pedagogika, zamonaviy texnologiyalar, o'qituvchi, O'quv dasturi, o'quvchilar, Kadrlar tayyorlash va hokazo.

Kirish

Ma'lumki, har qanday texnologiya ta'limning yangi mazmunini tashkil etuvchi ta'lim tamoyillariga asoslanadi va o'quvchini tarbiyalashga qaratilgan bo'lib, unda muayyan sohalarda mehnat va kasbiy ko'nikmalar shakllanadi. Ta'lim jarayonining faol ishtirokchilari o'qituvchilar va talabalar bo'lib, ularning hamkorlikdagi faoliyati muayyan mavzu (yoki fan asoslari) bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarini kamroq kuch va vaqt bilan chuqurlashtirishga imkon beradi. O'qituvchining faol, samarali faoliyat ko'rsatishiga qaratilgan ta'lim jarayonining uslubiy rivojlanishidan farqli o'laroq, ta'lim jarayonini faollashtirish va tezlashtirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalar o'quvchilarga, shuningdek, ularning o'qituvchi bilan individual va hamkorlikda ishlashiga qaratilgan.

Ta'lim o'quv jarayonining faoliyatini hisobga olgan holda o'quv materialini o'zlashtirish uchun shart-sharoitlarni yaratish bilan bir qatorda, dars davomida o'quvchilarning faolligi va qiziqishini doimiy ravishda rivojlantirishni maqsad qilib qo'yadi, o'quv omillarini yaratishga asoslangan pedagogik texnologiya ularning talablarini o'quv yoki ishlab chiqarish faoliyatiga tezda integratsiya qilish imkonini beradi. Aks holda kuchsiz, yetarlicha tushunarsiz yoki natijasi aniq bo'lmagan topshiriqlar mashg'ulotning samarasiz bo'lishiga olib kelishi mumkin.

Texnologiya so'zining lug'aviy ma'nosiga keladigan bo'lsak, u grekcha "tehnos" – mahorat, badiiy "logos" – o'rgatish, fan degan so'zlardan olingan bo'lib, shundan kelib chiqadiki, texnologiya so'zi boshqa atamalar bilan qo'shib, sohani rivojlantirish maqsadida qo'llaniladi. Umuman olganda, texnologiya - bu sifat jihatidan yangi muammolarni hal qilish uchun ta'lim evolyutsiyasi bosqichini tayyorlaydigan ob'ektiv jarayon. Yangi texnologiyalar mavjud ta'lim olishda katta imkoniyatlar ochdi. Ro'y berayotgan sifat o'zgarishlari odatiy tushuntirishda "ta'lim" jarayoni o'qituvchilarning kasbiy imkoniyatlaridan tashqariga chiqa boshlaganini ko'rsatadi. Rivojlanayotgan texnik, axborot, bosma, audio va vizual vositalar o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanib, o'ziga xos tarzda o'qitish jarayoniga ko'plab yangiliklarni olib kirdi.

Texnologiyaning bunday tavsifi ta'lim jarayonidagi barcha ishlab chiquvchilar o'rtasidagi uzviy bog'liqlik, o'qituvchi va o'quvchining o'zaro ta'siri muhimligini ta'kidlaydi. Passiv ta'lim ob'ektidan o'quvchi faol shaxs, ta'lim va tarbiya sub'ektiga aylanadi va faol sub'ekt sifatida o'qituvchi bilan birga jarayonda ishtirok etadi, mustaqil bilim olishga intiladi.

Interfaol pedagogik texnologiyalarga asoslangan darslarning afzalligi shundaki, bunday dars tizimi tafakkurni charxlovchi, Vatanga cheksiz muhabbat, sadoqat, fuqarolik odob-axloqi va demokratik madaniyatni shakllantiradigan ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Guruhlarda ishlash,

munozara, muammoli ta'lim, aqliy hujum kabi o'qitish usullari, shuningdek, elektron jadvallar bilan ishlash, mustaqil yozish, insho yozish o'quvchilarning faolligini oshiradi. Bu usullarga asoslangan bunday darslar nafaqat vaqtni tejaydi, balki o'quvchiga yangi bilimlar beradi, shuningdek, bolani fikrlashga, chuqur mushohada qilishga undaydi, bu esa barcha e'tiborni, muammoli vaziyatlarni, bahs-munozaralarni o'ziga tortadi. munozarada to'g'ri xulosalar bilan vaziyatdan chiroyli chiqib, boshqa mavzular bilan bog'lab bilimlarini umumlashtira oladi.

Zamonaviy ta'limning rivojlanishi yangi yo'nalish - innovatsion pedagogikaning paydo bo'lishiga olib keldi. "Innovatsion pedagogika" atamasi va uning o'ziga xos tadqiqotlari 1960-yillarda G'arbiy Yevropa va AQSHda paydo bo'lgan. Innovatsiyaning ijtimoiy-psixologik jihatini amerikalik InnovatorE tomonidan ishlab chiqilgan. Rojers. Unda innovatsion jarayon ishtirokchilarining tasnifi, ularning innovatsiyaga munosabati, uni idrok etishga tayyorligi tekshiriladi. Pedagogik texnologiya -ta'lim va tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, texnologik yondashuv asosida ta'lim va tarbiya jarayoni samaradorligini oshirish muammolarini o'rganadi.

Pedagogik mahorat – yuksak pedagogik tafakkur, ta'lim jarayoniga ongli, ijodiy yondashish, pedagogik bilimlarni, o'tmish qadriyatlarini, O'rta Osiyo mutafakkirlarining ijodiy merosini muntazam takomillashtirib boruvchi uslubiy bilimlarni samarali qo'llay olish qobiliyatidir. ilg'or xorijiy mamlakatlarda o'qituvchilar malakasini oshirish texnologiyalarini nazariy o'rganish jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalari, portal yangiliklari haqidagi ma'lumotlar bilan bir qatorda murabbiylar tayyorlash bo'yicha ma'lumotlar. Yosh o'qituvchilar, shuningdek, ta'lim muassasasida bir necha yillik ish tajriga ega bo'lgan o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish uchun bir qator shart-sharoitlarga rioya qilishlari pedagogik mahoratini oshirmoqda. Ularni quyidagi vositalar asosida yanada rivojlantirish mumkin: mustaqil ta'lim (yangi adabiyotlar,

internet materiallari, portal tizimi, davriy nashrlarda chop etilgan ma'lumotlar, shuningdek, pedagogika sohasidagi so'nggi yangiliklar haqida ma'lumot beruvchi ilg'or texnologiyalar bilan) tanishish, ularda ilgari surilgan g'oyalarni umumlashtirish, xulosa asosida mustaqil loyihalar tayyorlash. Tajribali o'qituvchilar faoliyatini o'rganish (ta'lim muassasasidan chiqmasdan tashkil etilgan va vaqt va xarajat jihatidan samaralidir. Tajribali o'qituvchilar faoliyatini o'rganish ular tomonidan tashkil etilgan darslarni kuzatish va tahlil qilish asosida amalga oshiriladi). bu borada olingan taassurotlarni umumlashtirish asosida xulosa chiqarish maqsadga muvofiqdir).

O'qitish jarayonini innovatsion usullarda, ya'ni zamonaviy pedagogik texnologiyalarni boshlang'ich ta'limdan boshlab tashkil etish ta'lim tizimida yuksak samaralar bermoqda. Demak, boshlang'ich ta'lim umumiy o'rta ta'limning asosidir. Buning uchun mustahkam poydevor yaratish kelajak avlodlarning o'rganishini osonlashtiradi. O'z-o'zidan ma'lumki, boshlang'ich ta'limdan boshlab o'rnatilgan pedagogik texnologiyalar ta'limning keyingi bosqichlarini shakllantirishda birinchi bosqich rolini o'ynaydi.

O'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini shakllantirishning muhim sharti bo'lib minglab hissiy holatni yaratish, bilish zarurati va ongli tafakkurni rivojlantirish bo'lishi mumkin. Jonli kognitiv faoliyat uchun bilimga har tomonlama, chuqur qiziqish, belgilangan maqsadga erishish uchun zarur bo'lgan ma'lum miqdordagi harakat, diqqat, aqliy va jismoniy kuchlar yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Pedagogik texnologiya – bu bilim sohasi bo'lib, u orqali uchinchi ming yillikda ta'lim sohasidagi davlat siyosati tubdan o'zgaradi, o'qituvchilar faoliyati yangilanadi, o'quvchilarda ehtiyotkorlik, bilimga chanqoqlik, o'quvchilarda Vatanga muhabbat, nasroniylik tuyg'ulari tizimi shakllanadi. shakllangan. Ma'rifatparvarlikning bosh g'oyasi – bag'rikenglik, qanoatkorlik, o'zgalar fikrini hurmat qilish, milliy-madaniy va umuminsoniy qadriyatlarni hurmat qilish, mustabid va yolg'on tafakkurdan voz kechish, tabiat va

insonning o'zaro bog'liqligini anglash kabi shaxsiy fazilatlarni shakllantirishdan iborat. tutgan insoniylikdir. Bu muammoning yechimi ma'lum darajada ta'lim texnologiyasi bilan bog'liq. Keling, avvalo "texnologiya" tushunchasiga aniqlik kiritaylik. Bu so'z fanga 1872-yilda texnika taraqqiyoti munosabati bilan kirib kelgan bo'lib, ikki yunoncha so'z – “technos” – san'at, mahorat, hunarmandchilik va “logos” (logos) – fan so'zlaridan olingan.

Bu ta'rifni tadqiqot mavzusiga aylantiradigan bo'lsak, ya'ni: Pedagogik texnologiya - bu o'qituvchi (pedagog)ning ma'lum sharoitlarda o'quvchilarga ta'lim vositalari yordamida ta'sir ko'rsatish qobiliyatidir. va bu faoliyat mahsuli sifatida ularning oldindan belgilangan shaxsiy fazilatlarini shakllantirish jarayonidir. Yuqoridagi ta'rifdan ko'rinib turibdiki, pedagogik texnologiya tushunchasini izohlashda texnologik jarayon asos qilib olingan. Aslida, ushbu kontseptsianing ko'plab ta'riflari mavjud pedagogik adabiyotlar. Pedagogik adabiyotlarda “texnologiya” atamasining turli shakllari mavjud: “ta'lim texnologiyasi”, “ta'lim texnologiyasi”, “axborot texnologiyasi”, “o'quv jarayoni texnologiyasi” va boshqalar. Tahlil psixologiyada gnoseologiya, bilish va amaliy faoliyat bilan bog'liq barcha harakatlarni o'z ichiga oladi, pedagogikada esa u kognitiv jarayonning qonuniyatlarini o'rganuvchi individual narsalarni aks ettiruvchi va individual usullarni aks ettiruvchi usullar sifatida ifodalanadi.

O.O.ning so'zlariga ko'ra. Kashenko, falsafa va psixologiyada o'z-o'zini tahlil qilish o'z-o'zini anglash, o'zini o'zi bilish, o'zini o'zi boshqarish, o'z-o'zini anglashga asoslanadi. o'z-o'zini baholashning ajralmas qismi sifatida aks ettirilsa ham mustaqil kategoriya sifatida ishlatilmaydi. Ammo shuni unutmaslik kerakki, o'z-o'zini anglashning shakllanishi va rivojlanishi o'z-o'zini tahlil qilish asosida amalga oshiriladi. Chunki aynan pedagogik voqelikda o'z-o'zini tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirishning ahamiyati o'zi haqidagi tasavvurlar, qiziqishlar, motivlar, ehtiyojlar tizimi sifatida

tushuniladigan “Men-kontseptsiya”ning rivojlanishiga turtki beruvchi asosiy ichki omillardan biridir.

Yuqorida ta’kidlanganidek, pedagogik texnologiya nazariyasi o’tgan asrning ikkinchi yarmidan boshlab asos qilib olingan bo’lsa-da, “pedagogik texnologiya” tushunchasiga turlicha yondashuvlar mavjud. Jumladan, pedagog olim V.P.Bespalko pedagogik texnologiyani “amaliyotda qo’llash mumkin bo’lgan aniq pedagogik tizim loyihasi” deb ta’riflab, o’quv jarayonini dastlabki loyihalashga e’tibor qaratadi. N.F. Talzina pedagogik texnologiya “fan va amaliyot o’rtasida ma’lum tamoyillarni targ’ib qiluvchi usullarni ishlab chiqish, ularni izchil qo’llash kabi muammolarni hal qilishga qaratilgan mustaqil fan” bo’lishi kerakligini ta’kidlaydi.

ADABIYOTLAR

- 1.Yo’ldoshev.J.G’.Yangi pedagogik texnologiya yo’nalishlari, muammolari, yechimlari //Xalq ta’limi, 1999, No4. B.-11.
- 2.Saidaxmedov N. «Yangi pedagogik texnologiyalari mavzui».“Xalq ta’limi” jurnali.1999,1-son
- 3.Farberman.B.L.Ilg’or pedagogik texnologiya.T.,2001
- 4.Ochilov M.Yangi pedagogik texnologiya.“Nasaf” nashriyoti.Yangi pedagogik texnologiya. T.,”Moliya”, 2003. 171 b.
- 5.Azizxo’jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat T., 2003.8.CHoriev A. Yangi pedagogik texnologiya b.